

Durant el curs 2010-2011, els mestres de l'Escola Quatre Vents de Manlleu hem rebut assessorament sobre l'aprenentatge cooperatiu. Aquest curs ha estat impartit per la psicopedagoga Gemma Riera, de la Universitat de Vic.

Introducció a l'experiència realitzada a l'aula

Abans de començar el curs, a l'escola havia sorgit la necessitat de trobar una metodologia que optimitzés els recursos de què disposàvem i que tingués en compte la diversitat a l'aula. Volíem un tipus d'aprenentatge que potenciés la interacció entre alumnes i mestres per tal d'aconseguir millors resultats acadèmics i un major desenvolupament personal i social de tot l'alumnat. I vam descobrir que tot això ens ho brindava l'**aprenentatge cooperatiu**.

Per tal d'estructurar l'aprenentatge a l'aula de forma cooperativa, vam tenir en compte tres àmbits d'intervenció:

Primer àmbit

El primer objectiu que ens vam proposar va ser la cohesió grupal. Per aconseguir aquesta cohesió, hem de propiciar que tots els alumnes se sentin integrats i estimats dins el grup i els hem d'ajudar a comprendre que l'aprenentatge té lloc quan s'ajuden els uns als altres deixant de banda la competitivitat per donar pas a la cooperació. Per tant, és fonamental aconseguir la cohesió del grup per tal que a poc a poc es converteixi en una comunitat d'aprenentatge. Amb aquest primer objectiu, vam aplicar una sèrie de dinàmiques de grup per fomentar un bon clima a l'aula:

És fonamental aconseguir la cohesió del grup per tal que a poc a poc es converteixi en una comunitat d'aprenentatge

- **La teranyina:** cada alumne es presenta a la resta de companys dient el seu nom i alguna característica positiva (algun tret personal) i llença un cabdell de llana a un altre membre del grup, que haurà de presentar-se també i llençar el cabdell a un altre company, i així successivament. D'aquesta manera es formarà una teranyina que simbolitzarà les relacions entre ells.

- **Seguir el conte:** la mestra escriu l'inici d'un conte perquè els alumnes el continuïn, d'un en un fins que hi hagin participat tots,

afegint-hi també il·lustracions. Amb aquesta experiència vam obtenir uns resultats molt satisfactoris, ja que els alumnes van poder comprovar que eren capaços de realitzar una tasca conjunta independentment de les seves habilitats i capacitats individuals, la qual cosa va contribuir a augmentar la seva autoestima.

- **La maleta:** la mestra presenta al grup d'alumnes una capsula amb les instruccions següents: "aquesta capsula representa una habilitat, un defecte i una mania". Per torns, cada alumne s'emporta la capsula a casa i després, davant els seus companys, mostra els objectes o fotos que hi ha ficat per representar alguns trets de la seva personalitat. És una activitat molt interessant, ja que permet que els alumnes es coneguin molt més entre si i, conseqüentment, es respectin més i es tolerin millor.

EL NOSTRE POBLE: UNA EXPERIÈNCIA DE TREBALL COOPERATIU

Montse Garcia Solà - Anna Noguera Garcia - Maria Sánchez Erena

Segon àmbit

El segon objectiu és el treball en equip com a recurs per aprendre. En aquest cas, com que havíem de formar **grups heterogenis de quatre membres**, vam tenir en compte les capacitats i habilitats dels alumnes: els que tenien ganes d'ajudar, els que presentaven un rendiment acadèmic alt, els que estaven més motivats, els que presentaven necessitats, etc. No hi ha una fórmula màgica per fer els grups, ja que també hi ha altres variables (com possibles incompatibilitats, interessos diferents, motivacions personals, etc.), i per aquest motiu és interessant fer un sociograma per conèixer la realitat del grup. A través del sociograma ens vam adonar de les afinitats que hi havia en el grup, dels alumnes marginats o que s'automarginaven, dels líders, etc. Aquesta informació és molt útil per abordar la realitat del grup i aconseguir-ne una cohesió més gran.

que forma el grup. La resposta acordada l'ha d'exposar un membre en nom de tot el grup (cal destacar que al principi als alumnes els costa respectar el rol del portaveu). Aquesta estratègia la vam utilitzar molt sovint per treballar la comprensió escrita.

- **Un per tots:** després d'haver realitzat una activitat en la qual cada membre del mateix grup ha de tenir les mateixes respostes en els seu full de treball, es recull a l'atzar la tasca d'un membre de cada grup. La nota obtinguda per aquell alumne és la mateixa que es posa a tots els companys d'equip. Amb aquesta estratègia els alumnes s'adonen de la responsabilitat que adquireix cada membre del grup en el treball en equip.

Tercer àmbit

Les estratègies que vam realitzar van ser:

- **1-2-4:** la mestra planteja als quatre alumnes d'un grup una pregunta sobre un text que han llegit prèviament. Cadascun pensa la resposta individualment, després la comenta amb la parella, i finalment els dos arriben a un acord amb l'altra parella

El tercer i últim objectiu és el treball en equip com a contingut a ensenyar. Cada grup de quatre té un quadern, que és una eina que l'ajuda a organitzar-se de manera autònoma, i tria un nom que reforça la seva identitat. Per tal que sigui més visual, el nom s'acompanya d'un emblema o escut amb el consens de tots els membres.

El quadern d'equip inclou:

- La **foto de l'equip** i una **foto de cada membre de l'equip** amb el seu nom i les seves aficions.
- Les **funcions** i els **càrrecs** (que s'han d'anar alternant):
 - Encarregat: modera i dinamitza el funcionament de l'equip.
 - Portaveu: exposa a la resta del grup classe els acords obtinguts.
 - Secretari: recorda els objectius i compromisos del grup.
 - Responsable del material: disposa i organitza tot el material.
- El **pla d'equip**: quins són els objectius de l'equip i els compromisos personals. És un exercici d'autoreflexió molt interessant, ja que cada membre ha de pensar què és el que hauria de millorar i quin compromís vol assolir. Per exemple: participar més, parlar menys, ajudar els companys, tenir més paciència, etc.
- Un **diari de les sessions**: cada vegada que es realitza una sessió de treball, l'equip empena un full per avaluar la sessió; d'aquesta manera es pren consciència de la tasca realitzada i del grau d'assoliment d'aquesta.

destaca David Ausubel, els nens tenen la necessitat de construir aprenentatges significatius. Com diu un proverbi xinès, “digues-me i oblidó, mostra'm i recordo, implica'm i aprenc”.

Descripció de l'experiència

L'experiència que exposem a continuació es basa en el projecte interdisciplinari que vam dur a terme a segon de primària durant el final del segon trimestre i el començament del tercer. La temàtica del projecte va ser “El nostre poble: Manlleu”, i tenia com a base fonamental la metodologia que es deriva de l'aprenentatge cooperatiu. Aquest projecte va ser molt important, ja que és el nostre poble, ens l'estimem, i creiem fermament que arran d'aquest projecte els nostres alumnes respectaran el seu entorn i s'hi involucran molt més.

L'objectiu que ens vam plantejar inicialment va ser que, partint de la metodologia que es desprèn de l'aprenentatge cooperatiu, els nens coneguessin el poble d'una forma molt vivencial. Hem de tenir present que la finalitat central del treball cooperatiu és el desenvolupament de les competències que emmarquen el currículum (annex 1 del Decret 142/2007) per tal d'aprendre a:

- Ser i actuar de manera autònoma.
- Pensar i comunicar.
- Tenir iniciativa i descobrir.
- Habitar i conèixer en el món.

Així doncs, aquest projecte interdisciplinari té un enfocament globalitzador i motivador i té en compte el ritme d'aprenentatge de cada infant partint del que sap. La metodologia es caracteritza per ser vivencial: parteix de l'experiència de l'alumne i del seu entorn.

Vam dur a terme les activitats en petit grup, en gran grup o individualment depenent del moment i de l'objectiu que tinguéssim en cada cas (experimentar, extreure conclusions, ordenar les idees, etc.). Una de les activitats que vam fer va consistir a visitar els llocs emblemàtics de Manlleu: vam veure els antics rentadors, el riu Ter, els carrers del casc antic (on vam descobrir, a la paret d'un edifici del segle XIV, la inscripció de la mà esquerra que simbolitza l'escut de Manlleu), etc. A més, també vam observar els barris: cada equip disposava d'un quadern en el qual havia d'anotar tot allò que feia referència al barri que observava (edificis, parcs, jardins, places, botigues, carrers, serveis, etc.).

Posteriorment, a classe, vam fer una posada en comú en què els portaveus de cada equip van exposar els resultats. A més, ens vam situar en el mapa de Manlleu, cadascú va identificar el carrer i barri on vivia, i a continuació en vam fer un gràfic.

Els alumnes de sisè de primària es van preparar la llegenda del serpent de Manlleu i ens la van venir a representar. Aquesta llegenda té un gran significat pel nostre poble i es representa el dia 14 d'agost durant els actes de la Festa Major. Per tal de veure el nivell de comprensió dels alumnes sobre la llegenda, vam realitzar l'estratègia 1-2-4. També vam preparar jocs de pistes al pati i jocs en línia amb la pissarra digital.

En una altra activitat, ens va visitar l'avi d'un nen de la classe i ens va explicar, a través de fotografies i objectes que va portar, com era Manlleu 50 anys enrere. Va ser molt interessant i gratificant. (Vegeu el web 2n4vents.blogspot.com.es.)

En totes les activitats l'avaluació va ser contínua: vam fer observacions dels quaderns d'equip i de

les aportacions a l'aula dels alumnes. Va ser molt enriquidor per a tothom, tant per als alumnes com per a les mestres que vam realitzar el projecte a través del treball cooperatiu.

Com a conclusió, volem afegir que l'aprenentatge cooperatiu permet posar èmfasi en la intel·ligència emocional. En el nostre cas, això ha repercutit de forma molt satisfactòria en els resultats acadèmics dels nostres alumnes; creiem que han augmentat la seva capacitat d'autocontrol, que ara es coneixen més a ells mateixos, que s'impliquen molt més amb els seus companys, i que tenen més empatia i saben relacionar-se millor amb els altres (els coneixen, els respecten i els accepten tal com són). En definitiva, aquesta experiència ens ha fet veure que **els alumnes són una mica més feliços quan saben treballar en equip**, és a dir, quan tenen habilitats socials, afectives i cognitives que poden desenvolupar sentint-se integrats en la societat, la qual cosa els permetrà esdevenir persones més autònomes i competents.

Montse García Solà
Anna Noguera García
Maria Sánchez Erena
Escola Quatre Vents de Manlleu
anoguer8@xtec.cat

Avantatges del treball cooperatiu

Al principi el treball cooperatiu exigeix una dinàmica complexa amb la qual els nostres alumnes no estan massa acostumats, però de mica en mica van adquirint consciència d'equip, se senten molt més protagonistes del seu propi procés d'aprenentatge, i els resultats són positius. El clima a l'aula es va tornant molt més distès i les relacions entre els membres de l'equip milloren, tant entre companys com entre alumnes i professors. Les estratègies cooperatives afavoreixen l'aprenentatge de tots els alumnes i l'acceptació i respecte envers tots els companys. Els alumnes, en general, rendeixen més perquè allò que aprenen els és funcional, perquè té un sentit per ells. No hem d'oblidar que, com

Bibliografia

- AUSBEL, D. P.; NOVAK, J. D.; HANESIAN, H. *Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo*. México: Trillas (1983).
- ELBOJ, C.; PUIGDELLÍVOL, I.; SOLER, M.; VALLS, R. *Comunidades de aprendizaje. Transformar la educación*. Barcelona: Graó (2002).
- JOHNSON, D. W.; JOHNSON, R. T.; HOLUBEC, I. J. *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Buenos Aires: Paidós (1999).
- PRISMA. Lectures del curs *Educació Emocional* (2007).
- PUJOLÀS, P. *Aprendre junts alumnes diferents. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Vic: Eumo (2004).
- PUJOLÀS, P. *Introducció a l'aprenentatge cooperatiu*. Vic: Laboratori de Psicopedagogia de la Universitat de Vic (2008).
- SERVEI D'ORDENACIÓ CURRICULAR. *Currículum educació primària*. Barcelona: Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (2009).